

ДЛЯ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

БАЛАКЛІЙСЬКА РАЙОННА ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ - осередок вирішення проблем виховання та навчання дітей з особливими освітніми потребами

«Не можна вимагати від дитини неможливого — до певного рівня і певного кола знань різні діти йдуть по-різному».

В. О. Сухомлинський.

У Балаклійському районі сьомий рік поспіль організована робота Балаклійської районної психолого-медико-педагогічної консультації (далі — ПМПК), яка є структурним підрозділом відділу освіти Балаклійської районної державної адміністрації. Її діяльність спрямована на підтримку захист прав на здобуття якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі, з інвалідністю. Діяльність психолого-медико-педагогічної консультації передбачає широкий діапазон функцій напрямків. Зокрема, функції консультації: експертна, методична, психолого-педагогічна, корекційно-розвивальна, прогностична, профілактична, інформаційно-аналітична, просвітницька. Усі напрямки діяльності консультації дуже важливі для підтримки дітей з особливими потребами та їх родин, але пріоритетними серед них є консультування і психолого-педагогічне вивчення проблем дитини.

Діяльність Балаклійської районної ПМПК забезпечує особливий склад спеціалістів, які називаються консультантами. Це, насамперед, дефектологи (корекційні педагоги) різних спеціальностей, практичний психолог, лікар-психіатр. Завдяки такому кадровому складу консультація спроможна здійснювати консультування населення в широкому діапазоні, допомагаючи вирішувати психологічні, медичні і педагогічні проблеми дітей. Також можуть знайти вирішення окремі проблеми батьків, питання сімейного виховання, тощо. Спеціалісти орієнтовані на батьків, яких ще додаткових консультацій потребує їхня дитина, назвати конкретні адреси, будувати провідниками у з'ясуванні багатьох важливих питань, допомагаючи усунути перешкоди в реалізації потенціалу можливостей розвитку і особистісного зростання їхньої дитини.

У робочому часі спеціалістів передбачені індивідуально-корекційні заняття з дитиною та її родиною. Такі заняття не замінюють роботу спеціальних навчальних закладів освіти, проте здатні певною мірою компенсувати недостатнє забезпечення консультативною і корекційною допомогою населення.

Також на базі консультації створені сприятливі умови для повноцінного психолого-педагогічного вивчення дитини і здійснення якісного консультування батьків. Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних», передбачено заходи щодо захисту персональних даних дітей, які проходять психолого-педагогічне вивчення в консультації.

Нижче висвітлені питання, які найбільше турбують батьків щодо проходження психолого-педагогічного вивчення в ПМПК.

Чи мають право батьки відмовитися від психолого-педагогічного вивчення дитини в ПМПК?

Відмовитися від психолого-педагогічного вивчення дитини в ПМПК батьки мають право. На це можуть бути різні причини. Серед них: міфи про дискримінуючу роль ПМПК (нова редакція Положення їх повністю розвіює), недовіра до працівників консультації, і, зрештою, недостатнє усвідомлення батьками необхідності психолого-педагогічного вивчення їхньої дитини.

Отже, наголошую як раз: ніхто не може примусити батьків проходити психолого-педагогічне вивчення в ПМПК чи організувати його без їхньої згоди.

Проходити чи не проходити залишається вибором батьків. Важливо, щоб цей вибір був обґрунтованим (свідомим). Спробуємо децю прокоментувати.

За умови відмови від проходження психолого-педагогічного вивчення в ПМПК різко підвищується особиста відповідальність батьків за успішність навчання їхньої дитини в навчальному закладі. Чому? Насамперед слід взяти до уваги наступне: якщо питання про необхідність вивчення дитини в ПМПК постало, це означає, що педагоги не готові до труднощів у навчанні таких дітей і потребують фахової методичної допомоги. Навчаючи дитину, педагог має бути впевнений у успішності своїх дій. Відмова батьків стає бар'єром в отриманні фахової допомоги, закриває педагогам доступ до спеціальних знань, якими вони не володіють, перешкоджає їхньому професійному вдосконаленню, бажано бути успішними у результатах своєї праці. Звичайно, в такій ситуації педагог може бути незадоволеним, особливо коли він не байдужий до якості своєї праці.

За аналогією оцінимо ситуацію, яка складається між лікарем і пацієнтом, коли пацієнт, бажаючи лікуватися, відмовляється робити аналізи, часом доволі неприємні. Так само як лікування не може бути ефективним, а то й шкідливим без клінічних досліджень організму, навчання «наосліп», методом перебору вдалі прийомів є вкрай не ефективним і може призвести до штучного стримування розвитку, втрати часу для більш повної соціально-педагогічної реабілітації. Невільно з'являється протистояння між батьками і педагогічним колективом, в контексті якого виникає питання щодо розумної доцільності такої поведінки батьків, конфлікту між їхніми «правами» і «обов'язками», оскільки за законом вони повинні допомагати розвивати і вчити своїх дітей. Тоді логічно з'являються інші питання: Чи мають право батьки відмовляти педагогам в отриманні допомоги від спеціалістів? Чи варто відмовлятися? Тим більше, що психолого-педагогічне вивчення в ПМПК будь-якої шкоди ні дітям, ні їхнім батькам не завдає. Воно лише надає можливість дитині потребуватися у виконанні цікавих завдань, а

батькам глибше побачити особливості її взаємодії з іншим дорослим, отримати досвід чому і як навчати. При цьому збільшуються шанси на поліпшення процесу навчання і накопичення позитивних зрушень.

Які наслідки по відношенню до дитини можуть бути в випадку відмови батьків від психолого-педагогічного вивчення дитини в ПМПК?

У цьому формулюванні відчувається побоювання батьків у зв'язі з ставленням педагогів до дитини: будуть менш доброзичливі, більш байдужі чи «вітисятимуть» з дитячого колективу на індивідуальне навчання. Припускаю, що таке може бути. Практика це підтверджує. Але проблема не лише в цьому. Боятися слід віддалених наслідків неуспішного навчання дитини в школі: відсутності системних знань, деформації формування особистості, рівня самоцінності. Наприклад, якщо педагог компетентний у особливостях розвитку і навчання дитини з синдромом Дауна, навчальний процес буде ефективним, з помітними навчальними досягненнями. У неї будуть формуватися не лише основні навчальні вміння і навички (писати, читати, лічити), але й відбуватиметься розвиток пізнавальної діяльності, що є основою засвоєння нових і все складніших знань, а також забезпечує розуміння навколишнього і формування усвідомленого соціального досвіду. У протилежному випадку процес навчання відбуватиметься безсистемне, стихійно, інтуїтивно, з постійним перебиранням і пошуком продуктивних педагогічних прийомів, що не забезпечує належного корекційно-розвивального ефекту. Боятися слід неадекватного навчання: перевищення навантаження дитину не розвиває і здатне зашкодити формуванню особистості; недостатнє навантаження без напруження інтелектуального потенціалу теж не розвиває, веде до «топтання на місці», ненавмисного стримування розвитку.

У які навчальні заклади потрібен витяг ПМПК?

Звертаю увагу на тому, що витяг ПМПК є документом, який у компактній формі розкриває психолого-педагогічний висновок проблем дитини, визначає навчальну програму і методи навчання і виховання, вказує на провідні напрямки корекційно-педагогічного впливу, а не місце, де дитина буде здобувати освіту. Його рекомендаційний характер означає, що цей документ насамперед не має сили припису, розпорядження, стимулу до примусових дій. Він є свідченням поваги до батьків, їхнього права на вибір місця здобуття навчально-реабілітаційних послуг для своєї дитини, підкреслює, що батьки мають можливість подумати, зважити всі реалії та вибрати той заклад, який вони вважають найкращим для розвитку і соціального становлення дитини. Наголошую — вибирати навчальний заклад батьки повинні з позиції забезпечення навчальним закладом найбільш спри-

ятливих умов для розвитку дитини, а не власного комфорту, амбіцій, уявлень тощо. На жаль, далеко не всі батьки у своєму виборі керуються потребами дитини і діють всупереч рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації.

У практиці діяльності консультації не поодинокі випадки, коли спеціалісти відступають перед необґрунтованим напором батьків, визначають шлях реалізації освітніх потреб дитини відповідно до бачення цього шляху батьками з вищевказаним терміном. У цій ситуації сама практика навчання повинна показати доцільність такого «природного експерименту».

Визначаючи характер витягу ПМПК як рекомендаційний, концентрується увага батьків на тому факті, що вони мають право скористатися чи не скористатися ним під час вибору ними місця реалізації освітніх потреб своєї дитини. Ніхто не може використати витяг ПМПК як підставу для примусового владштування дитини до відповідного навчального закладу всупереч волі батьків, навіть якщо їхнє рішення не відповідає його змісту.

Для навчального закладу головним є саме зміст витягу, він визначає належні умови і пристосування, які мають бути створені для задоволення освітніх потреб дитини.

Витяг ПМПК є обов'язковим для прийняття дитини лише в ті навчальні заклади, в Положенні про які він зазначений у переліку обов'язкових документів, що надаються батьками під час оформлення. Це всі дошкільні навчальні заклади (групи) компенсуючого типу, всі спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати), санаторні школи з психоневрологічними заборонами. Витяг із закінчення ПМПК вимагається для оформлення індивідуального навчання, якщо дитина потребує корекційного навчання, а також для зарахування дітей до спеціальних, інклюзивних класів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Отже, витяг ПМПК є основою для організації корекційно-розвивальної роботи для дітей з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних особливостей і навчальних потреб. Визначаючи провідні напрямки розвитку, вказує воля педагогу і команді супроводу бути гнучкими, творчими у виборі засобів корекції, змінювати навантаження відповідно до поточного можливостей розвитку і особистісного зростання дитини.

Не зволькайте часом! Чим раніше буде надана комплексна корекційна допомога дитині, тим ефективнішим буде результат.

Адреса: вул. Леніна, 95, м. Балаклія, Харківська область, 64200

Сайт: <http://balakliya-rmpk.edu.kh.ua>

Телефон для довідок (05749) 2-02-19

О. Проценко, завідувач Балаклійської районної ПМПК відділу освіти Балаклійської РДА